

Reference list:

- Kripke, S. A. (1970). Naming and Necessity. In *Semantics of Natural Languages* (253–255). Dordrecht: D. Reidel.
- Nightingale, A. W. (1993). The folly of praise: Plato's critique of encomiastic discourse in the *Lysis* and *Symposium*. *The Classical Quarterly*, 43(1), 112–130.
- Plato. (1989). *Symposium*. Translated by Alexander Nehamas and Paul Woodruff. Indianapolis & Cambridge: Hackett.
- Plato. (1997). *Complete Works*. Edited by John M. Cooper and D. S. Hutchinson. Indianapolis & Cambridge: Hackett.
- White, J. B. (1983). The Ethics of Argument: Plato's "Gorgias" and the Modern Lawyer. *The University of Chicago Law Review*, 50(2), 849–895.
- Wittgenstein, L. (1958). *Philosophical Investigations*. Oxford: Basil Blackwell.

Маргінальні філософські концепції як спосіб трансформації словників у філософії Річарда Рорті

Ксенія Мейта

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
(Київ)

Р. Рорті – представник неопрагматизму, професор Принстонського університету, основним у концепції якого є можливість переопису усталених парадигм. Саме тому, в його історіографічній картині світу філософи-іроніки (ті, що переосмислюють реальність) відіграють таку ж важливу роль, як і філософи-ліберали (ті, хто створюють серйозні конструктивні проекти трансформації дійсності). Відповідно, історія філософії не може бути зведена до певного енциклопедичного канону центральних постатей, оскільки саме індивіди, чії практики ідуть врозріз із загальними уявленнями, здатні до креативної діяльності. «Увесь той час, коли історики філософії намагаються підвести усіх цих людей під старі рубрики, неслух-

няні інтелектуали продовжують вигадувати нові інтелектуальні плетива, що примушують істориків філософії відмовлятися називати їх «філософіями» (Rorty et al., 1984, p. 65). Тож, метою цього дослідження є проаналізувати значущість маргінальних філософських теорій у підході Р. Рорті задля ствердження літературної культури та трансформації наявних словників.

Першим важливим аспектом є розширення жанрового різноманіття філософських робіт за допомогою залучення до аналізу інтердисциплінарних текстів. У праці «Випадковість, іронія та солідарність» найкращим прикладом історіографічного переопису філософських категорій стає робота «Envois» пізнього Ж. Дерріди, де, на думку Р. Рорті, мислитель полишає власні деконструктивістські спроби опису реальності, натомість вносячи унікальність вибором специфічного стилю та активізації власної фантазії шляхом іронізування з базових для історії філософії ідей за допомогою мовних ігор в епістолярному жанрі. «Ніщо не є більш приватним за любовний лист – ні до чого загальні ідеї не можуть бути такими релевантними чи такими недоречними» (Rorty, 1989, p. 126). Можемо провести паралель із підходом М. Фуко. Крім того, порівнюючи переописи історії філософії Г. Гегелем, М. Гайдегером та М. Прустом, мислитель надає перевагу останньому внаслідок уникнення метафізичного редукціонізму, котрий призводить до картезіанської ілюзії наявності універсальних ідей за рахунок іронічного характеру літературних наративів. Загалом, в аргументації Р. Рорті дуже часто вдається до літературних прикладів, пояснюючи деструктивність вербального насилля на прикладі кульмінації повісті Дж. Орвелла «1984», заміну філософської культури на літературну шляхом апеляції до творчості В. Шекспіра та В. Набокова та прирівнюючи значущість поезій В. Вітмена до праць Дж. Д'юї для становлення модерного американського секулярного способу мислення, що сприяв створенню проекту універсальної нації-держави, заснованої на принципі ліберальної надії. «Така країна буде ставитися і до філософії, й до поезії як до способів самовираження, радше ніж просити філософів про підтвердження правоти» (Rorty, 1998, 28).

Другим істотним моментом, котрий привносить у філософську парадигму філософ-іронік, є запропонована ним

нова оптика осмислення традиційних для канону проблем. Можемо спостерігати реалізацію базової концепції Р. Рорті – тези стосовно трансформації мислителем навколишньої дійсності інноваційним шляхом: завдяки зміні звичної парадигми, словника, введенням метафор внаслідок переопису наявного доробку. Так, аналізуючи внесок З. Фрейда в етичну сферу, він наголошує на розширенні психоаналітиком свободи дії та вибору індивіда, у порівнянні з кантовою «Метафізикою звичаїв», внаслідок можливості оцінки вчинків індивіда поза репресивними категоріями «моральне» та «аморальне». Крім того, бачимо відмінності й від неklasичного підходу Ф. Ніцше, відповідно до якого право на виявлення власних креативних здібностей має лише обмежене коло ентузіастів, в той час як більшість індивідів постає в ролі другорядних постатей, філістерів, людей ресентименту, негідних поваги. «Він не відносить абсолютну більшість людей до статусу вмирущих тварин» (Rorty, 1989, p. 35). Можемо простежити генеалогію підходу Р. Рорті від міркувань одного з засновників англо-американського лібералізму, Дж.-Ст Мілля, котрий, критикуючи тиранію більшості в нарисі «Про свободу», наголошував на креативній ролі ексцентричних індивідів (філософів, чії концепції істотно відрізнялися від загальних тенденцій доби) у поступі людства. «Вища цінність простого життя, виснажливий і деморалізуючий вплив неодоладностей і лицемірства штучного суспільства – від часів, коли писав Руссо, ці ідеї вже ніколи не зникали з поля зору розвинутого розуму» (Міл, 2001, с. 58).

Отже, на думку Р. Рорті, маргінальні філософські постаті є втіленням образу іроніка, котрий вводить нові метафори в опис наявної реальності та розширює оптику сприйняття філософської проблематики внаслідок акцентування уваги на наративному характері більшості понять, котрі в картезіанському світогляді помилково вважалися метафізичними.

Список посилань:

Міл, Дж. С. (2001). *Про свободу. Роздуми про представницьке врядування. Про поневолення жінок*. Київ: Основи, 2001. Отримано з <http://litopys.org.ua/mill/mill.htm>.

Rorty, R. (1998). *Achieving Our Country: Leftist Thought in*

Twentieth-Century America. Cambridge, Massachusetts; London, England: Harvard University Press.

Rorty, R. (1989). *Contingency, Irony, and Solidarity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Rorty, R., Schneewind, J. B., & Skinner, Q. (Eds.). (1984). *Philosophy in History*. Cambridge: Cambridge University Press.

Репрезентація як зміст естетичного дискурсу

Андрій Онищенко

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
(Київ)

Філософія Нового часу та західноєвропейське візуальне мистецтво розвивалися у тісній взаємодії. Найбільш визначною подією мистецтва від XVI сторіччя стала зміна сфери «обслуговування»: художня діяльність вийшла з підпорядкування релігійній інституції та набула автономії. Це спричинило зміни у способах виробництва та експонування мистецьких творів. Теоретичну легітимацію цих змін забезпечила новостворена філософська наука – естетика. У межах цієї науки була фактично запропонована нова теоретична модель розуміння мистецтва. Якщо раніше ключовим концептом теорії мистецтва було наслідування (поетика), що фіксувало відмінність і пов'язаність зображення з його предметом, то в естетичному трактуванні мистецтва таким універсальним концептом стала репрезентація. Мета цієї розвідки довести обґрунтованість такого припущення. Спираючись на твори сучасних дослідників, спробуємо простежити ключові перетини концептів «естетика» та «репрезентація» як двох взаємопов'язаних стратегій легітимації «нового» мистецтва.

Важливим аспектом введення поняття «естетика» в художній та філософський дискурси є трансформація форми та функції релігійного мистецтва, яке поставало з догматів платонізму, у форму стильового мистецтва, історичним корелятом або підґрунтям якого були суб'єктивістські ідеї європейської